

IV U 79/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2022 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Andrzej Kurzych

Protokolant starszy sekretarz sądowy Anna Czerniawska

po rozpoznaniu w dniu 21 czerwca 2022 r. w Toruniu na rozprawie

sprawy **S. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o świadczenie rehabilitacyjne

w związku z odwołaniem od decyzji z dnia 27 stycznia 2022 r., nr (...) - (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej S. P. prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 20 stycznia 2022 roku do 18 lipca 2022 roku z ubezpieczenia wypadkowego,

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. na rzecz ubezpieczonej kwotę 360,00 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów procesu.

Sędzia Andrzej Kurzych

IV U 79/22

UZASADNIENIE

(co do punktu II. wyroku z dnia 21 czerwca 2022 r.)

Decyzją z dnia 27 stycznia 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił ubezpieczonej S. P. prawa do świadczenia rehabilitacyjnego z ubezpieczenia wypadkowego za okres od 20 stycznia do 18 lipca 2022 r. z powodu ustalenia, iż niezdolność do pracy ubezpieczonej we wskazanym okresie nie pozostawała w związku z wypadkiem przy pracy.

W odwołaniu ubezpieczona, reprezentowana przez adwokata, wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a ponadto złożyła wnioski dowodowe dotyczące dokumentacji lekarskiej, opinii biegłego lekarza oraz jej przesłuchania.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał stanowisko w sprawie.

Sąd w sprawie dopuścił dowód z opinii biegłego lekarza ortopedy - chirurga, który uznał, że niezdolność do pracy ubezpieczonej w okresie od 20 stycznia do 18 lipca 2022 r. pozostaje w związku z wypadkiem przy pracy w dniu 7 maja 2017 r. (k. 143 – 144 akt).

Pismem z dnia 18 marca 2022 r. pełnomocnik ubezpieczonej złożył kolejne wnioski dowodowe dotyczące dokumentów (k. 109-110 akt).

W piśmie przygotowawczym z dnia 9 maja 2022 r. (k. 153–154 akt) ubezpieczona oświadczyła, że nie kwestionuje opinii biegłego. Ponadto wniosła o zasądzenie na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 1.080,00 zł. Ubezpieczona dołączyła także kopię umowy z dnia 21 lutego 2022 r. między nią a jej pełnomocnikiem (k. 155 akt) oraz wydruk paragonu fiskalnego z 4 maja 2022 r. (k. 156 akt) potwierdzającego poniesienie przez ubezpieczoną kosztów związanych z ustanowieniem pełnomocnika w sprawie. Umowa i paragon opiewały na kwotę 1.080,00 zł. Ponadto ubezpieczona powołała się na § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 ze zm.; dalej jako rozporządzenie) wskazując, że kwota 1.080,00 zł mieści w stawkach maksymalnych wskazanych w rozporządzeniu.

W piśmie przygotowawczym z dnia 17 maja 2022 r. (k. 161 akt) organ rentowy organ rentowy odniósł się do żądania ubezpieczonej dotyczącego kosztów procesu. Wskazał, że w sprawie nie została przeprowadzona żadna rozprawa. Pełnomocnik ubezpieczonej sporządził tylko odwołanie i pismo przygotowawcze z dnia 9 maja 2022 r. Nie występowały w niej skomplikowane zagadnienia prawne. Czas postępowania nie był długi. Sporządzona została tylko jedna opinia biegłego. Brak w związku z tym podstaw do zasądzenia na rzecz ubezpieczonej kosztów zastępstwa procesowego w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej.

W dniu 21 czerwca 2022 r. odbyła się rozprawa (tylko z uwagi na zgłoszony przez ubezpieczoną wniosek o jej przesłuchanie nie było możliwe rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 1481 k.p.c.). W tym samym dniu został wydany wyrok zmieniający decyzję z dnia 27 stycznia 2022 r. zgodnie z żądaniem odwołania. W punkcie II. sentencji wyroku na rzecz ubezpieczonej została zasądzona kwota 360,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Podstawą prawną orzeczenia był § 9 ust. 2 w zw. z § 15 ust. 3 rozporządzenia.

Sąd zważył, co następuje:

Oczywiste było, że ubezpieczona była stroną sprawę wygrywającą sprawę w rozumieniu art. 98 § 1 k.p.c., a zatem, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, należało na jej rzecz zasądzić poniesione przez nią koszty procesu, o czym orzeczono w punkcie II. sentencji wyroku. W sprawie sporne było na jaką kwotę koszty te winny opiewać. W tym zakresie zasadniczą kwestią było to, czy ustalając koszty zastępstwa procesowego Sąd związany był treścią umowy między ubezpieczoną i jej pełnomocnikiem – adwokatem z dnia 21 lutego 2022 r., z której wynikało, że koszt świadczonej usługi prawnej opiewał na kwotę 1.080,00 zł. Zaznaczyć należy, że kwota ta została uiszczona przez ubezpieczoną w dniu 4 maja 2022 r., co potwierdza paragon fiskalny z tej daty. Zagadnienie to należy ocenić w perspektywie art. 16 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2022 r., poz. 1184 ze zm.) oraz § 15 i 16 rozporządzenia.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 Prawa o adwokaturze opłaty za czynności adwokackie ustala umowa z klientem. W ust. 2 i 3 znajdują się upoważnienia do wydania aktów wykonawczych. Ust. 2 stanowi, że Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Rady Radców Prawnych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich, mając na względzie, że ustalenie opłaty wyższej niż stawka minimalna, o której mowa w ust. 3, lecz nieprzekraczającej sześciokrotności tej stawki, może być uzasadnione rodzajem i zawiłością sprawy oraz niezbędnym nakładem pracy adwokata. Z kolei ust. 3 wskazuje, że Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Rady Radców Prawnych, określi, w drodze rozporządzenia, stawki minimalne za czynności adwokackie, o których mowa w ust. 1, mając na względzie rodzaj i zawiłość sprawy oraz wymagany nakład pracy adwokata.

Natomiast w myśl § 15 rozporządzenia:

1. Opłaty stanowiące podstawę zasądzenia kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich ustala się z uwzględnieniem stawek minimalnych określonych w rozdziałach 2-4.

2. Opłatę w sprawach niewymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości równej stawce minimalnej.

3. Opłatę w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości przewyższającej stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki, ani wartości przedmiotu sprawy, jeśli uzasadnia to:

1) niezbędny nakład pracy adwokata, w szczególności poświęcony czas na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczba stawieniectw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązywania sporu, również przed wniesieniem pozwu;

2) wartość przedmiotu sprawy;

3) wkład pracy adwokata w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie;

4) rodzaj i zawilość sprawy, w szczególności tryb i czas prowadzenia sprawy, obszerność zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów, o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności.

Zgodnie zaś z § 16 wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich może zawierać oświadczenie o wysokości kosztów obciążających stronę z tytułu wynagrodzenia adwokata. W braku takiego oświadczenia, opłatę ustala się w wysokości odpowiadającej stawce minimalnej, chyba że okoliczności określone w § 15 ust. 3 przemawiają za innym jej ustaleniem.

Mając na uwadze cytowane regulacje wskazać należy, że wynagrodzenie adwokata ustanowione z wyboru ustalane jest w granicach dopuszczalnej, szerokiej autonomii. Ustalona w art. 16 Prawa o adwokaturze zasada umowności ustalania opłat za czynności adwokackie, uwzględniająca prawa rynku, obowiązuje jednak tylko między stronami umowy. Wynagrodzenie adwokata limitowana jest natomiast przepisami rozporządzenia i wskazanymi w nim kryteriami ustalania jego wysokości (zob. postanowienie 7 sędziów Sądu Najwyższego z 23 marca 2011 r., I KZP 1/11, OSNKW 2011/5/38, a także postanowienia Sądu Najwyższego z 18 lutego 2020 r., V KK 534/18, LEX nr 3260337 i z 5 marca 2021 r., IV KK 319/19, LEX nr 3189930).

Pogląd ten został także zaprezentowany w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2007 r. (III CZP 95/06, OSNC 2007/12/179), gdzie wyraźnie stwierdza się, że wynagrodzenie adwokackie nie zawsze podlega zwrotowi w wysokości określonej w umowie, nie tylko z powodu obowiązywania reglamentowanych stawek (art. 98 § 3 i 4 k.p.c.), lecz także wskutek niezwiązania sądu wysokością umówionego wynagrodzenia. Wysokość wynagrodzenia adwokackiego została bowiem wiążąco określona w rozporządzeniu w sprawie opłat za czynności adwokackie, wydanym na podstawie art. 16 ust. 2 i 3 oraz art. 29 ust. 2 ustawy - Prawo o adwokaturze. Ponadto podkreślono się, że reglamentacja umownego wynagrodzenia adwokata przepisami tego rozporządzenia jest „wyłączna i wyczerpująca”, ze wszystkimi wynikającymi z tego faktu konsekwencjami prawnymi.

Podobnie w postanowieniu z 16.02.2012 r., IV CZ 107/11, LEX nr 1168556 Sąd Najwyższy wskazał, że użycie w rozporządzeniu z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) pojęcia stawki minimalnej oznacza, co do zasady, że stanowi ona minimalne „wynagrodzenie” - według terminu użytego w art. 98 § 3 k.p.c. - jakie przysługuje adwokatowi za prowadzenie danego rodzaju sprawy i które, jako składnik kosztów procesu, jest podstawą rozliczeń tych kosztów między stronami procesu. Nie ma przeszkód, aby strona korzystająca z pomocy adwokata umówiła się, przy zastosowaniu kryteriów określonych w § 3 ust. 1 rozporządzenia, na opłatę w wyższej wysokości od

minimalnej stawki opłaty przewidzianej za pomoc prawną dla danego rodzaju sprawy. W takim jednak przypadku, wysokość umówionego wynagrodzenia nie jest wiążąca dla sądu przy dokonywaniu rozliczenia kosztów procesu. Sąd, zasądzając opłatę za czynności adwokata z tytułu zastępstwa prawnego, zgodnie z art. 109 § 2 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 rozporządzenia, bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy adwokata, a także charakter sprawy i wkład pracy adwokata w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Uwzględnienie tych przesłanek następuje jednak w granicach określonych w § 2 ust. 2 rozporządzenia.

Ostatnio stanowisko to znalazło także wyraz w postanowieniu Naczelnego Sądu Administracyjnego z 22 marca 2022 r., II GZ 38/22, LEX nr 3329053. Naczelny Sąd Administracyjny podzielił pogląd, że fakt złożenia oświadczenia o wysokości kosztów obciążających stronę z tytułu wynagrodzenia radcy prawnego na podstawie § 16 rozporządzenia nie obliguje sądu do zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego w wysokości określonej w tymże oświadczeniu. Tym niemniej w sytuacji, kiedy strona domaga się zwrotu kosztów poniesionych z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika w oparciu o złożone oświadczenie, Sąd powinien był ocenić, czy możliwe jest jej zasądzenie na podstawie § 16 rozporządzenia.

Skupiając się wprost na treści § 16 rozporządzenia wskazać należy, iż z przepisu tego nie wynika stan związania sądu orzekającego o kosztach zastępstwa procesowego wynagrodzeniem ustalonym w umowie adwokata z klientem. Literalne brzmienie § 16 rozporządzenia świadczy jedynie o tym, że Sąd co do zasady może zasądzić tytułem kosztów zastępstwa procesowego wynagrodzenie w kwocie wyższej niż stawka minimalna tylko wtedy, gdy wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich zawiera oświadczenie o wysokości kosztów obciążających stronę z tytułu wynagrodzenia adwokata. Z przepisu nie wynika, że zawsze winna to być kwota odpowiadająca wysokości kosztów obciążających stronę, określona w umowie strony z pełnomocnikiem i przez stronę zapłacona. W tym zakresie Sąd winien także dokonać oceny z uwzględnieniem przesłanek określonych w § 15 ust. 2 i 3 rozporządzenia.

Sąd dostrzega, że w przywołanym we wniosku o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z 5 kwietnia 2018 r., VIII Gz 165/18, LEX nr 2473044 zajęto odmienne stanowisko. Nie zostało ono jednak bliżej uzasadnione. Wskazano w nim jedynie, że z § 16 rozporządzenia jednoznacznie wynika, iż Sąd jest związany oświadczeniem o poniesionych przez stronę rzeczywistych kosztach wynagrodzenia pełnomocnika w granicach wyznaczonych rozporządzeniem, a więc gdy umówione wynagrodzenie nie przekracza sześciokrotności stawki minimalnej. Zaznaczono, że wszelkie rozważania dotyczące oceny przez Sąd charakteru sprawy, jej zawłości i nakładu pracy pełnomocnika aktualizują się jedynie w sprawach, gdy strona żądając zwrotu kosztów nie powołuje się na zawartą umowę z pełnomocnikiem, a jedynie wykazuje, iż nakład pracy i charakter sprawy uzasadniają przyznanie wynagrodzenie w stawce wyższej niż minimalna.

Zapatorywanie to nie ma oparcia w wykładni gramatycznej i logicznej. Odwołuje się ona bowiem do treści, które nie zostały wyrażone w § 16 rozporządzenia. Trudno dociec na jakiej podstawie Sąd Okręgowy w Szczecinie różnicuje tryb postępowania w zależności od tego czy strona powołuje się na umowę zawartą z pełnomocnikiem, czy też tego nie czyni. Przepis nie wprowadza w tej mierze żadnych dystynkcji. Zezwala jedynie na ujawnienie wysokości kosztów obciążających stronę z tytułu wynagrodzenia adwokata, nie wiążąc z tym żadnych dalszych skutków. Winny być one zatem takie same w obu przypadkach. W pierwszym przypadku dochodzi jedynie kolejny element motywacyjny, który może uzasadniać zasądzenia wyższych kosztów zastępstwa procesowego niż stawka minimalna.

W tym stanie rzeczy Sąd ustalił wysokość kosztów zastępstwa procesowego na podstawie § 15 ust. 2 i 3 rozporządzenia. Sąd uznał za adekwatne wynagrodzenie w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. Zgodnie z § 9 ust. 2 rozporządzenia w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego oraz w sprawach dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym stawki minimalne wynoszą 180 zł.

Sprawa miała charakter powtarzalny i prosty. Nie występowały w niej skomplikowane zagadnienia prawne lub faktyczne. Materiał dowodowy był jednorodny i niezbyt obszerny. Obejmował on dokumentację lekarską i jedną opinię biegłego. Pełnomocnik złożył odwołanie i dwa krótkie pisma procesowe. Poziom komplikacji prawnej i faktycznej

tych pism był nieduży. Wprawdzie w sprawie odbyła się rozprawa (wobec wniosku o przesłuchanie ubezpieczonej, który został ostatecznie cofnięty), lecz trwała ona zaledwie kilka minut i sprowadzała się w zasadzie do podtrzymania stanowisk zaprezentowanych we wcześniejszych pismach. Zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w kwocie odpowiadającej dwukrotność stawki minimalnej w pełni odpowiadało zatem realiom niniejszej sprawy.

Sąd dostrzega przy tym, że ustalona w § 9 ust. 2 rozporządzenia kwota stawki minimalnej nie przystaje obecnie do rynkowych cen usług prawniczych. Wysokość stawki minimalnej nie stanowi jednak kryterium ustalenia wysokości wynagrodzenia adwokata, co wprost wynika z § 15 ust. 3 rozporządzenia, a zatem nie może ona decydować o ilości stawek minimalnych, które zostaną zasądzone tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Można jedynie sformułować postulat, a normodawca podjął w tej mierze odpowiednie działania weryfikacyjne.

Na marginesie Sąd wskazuje, że znane mu są dawniejsze orzeczenia sądowe, które wskazywały na brak możliwości kontroli wynagrodzenia ustalonego przez pełnomocnika fachowego z klientem (np. uchwały Sądu Najwyższego z 17 października 1991 r., III CZP 101/91, OSNC 1992/5/73, z 12 września 2000 r., III CZP 18/00, OSNC 2001/2/23 i z 23 listopada 2000 r., III CZP 40/00, OSNC 2001/5/66). Uznaje je jednak za nieaktualne w świetle obecnego brzmienia § 16 rozporządzenia i przywołanego orzecznictwa sądowego.

Dlatego, na podstawie wymienionych wyżej przepisów orzeczono jak w punkcie II. sentencji wyroku.

Sędzia Andrzej Kurzych